

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Cím: *Vissza a Kisvárosához.*

Forrás:

Budapesti Hírlap.

Sr.

917. II. 21.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

351.758

Hejy

Idő

'1917'

Személy

351.758

Vissza a kisvárosához.

Tegnap éjszaka ellátogatott hozzánk a kisváros. A szelid erkölcsű, becsületes, kissé ostoba kisváros, melyet mi már csak fehérhajú öregszülőink szájaról ismerünk. A koránfekvés, hosszú pihenés első éjszakája hozta el és Budapest szeliden, engedelmesen aludta az első tiszta álmot hosszú esztendőök, hosszú évtizedek óta. A változás hirtelen jött és ez a hangos, mulató nagyváros úgy érezte magát, mint az idegbeteg, a ki szanatóriumba került, vagy mint az a bizonyos tékozló fiú, ki kényszerült visszaférni oda, a honnap elszármazott a vágyak szárnyán. A mesebeli szénégető fia megunta a koronát és visszatért a kunyhóba, a csöndbe, a gyógyító némaságba, a melynek mégis van szava, csak meg kell érteni.

Az átmenet kissé fájdalmas volt, kissé kellemetlen. De meg kellett lennie: Budapest rálépett arra az utra, mely visszavisz a kisvárosba, az egészségesebb, józanabb világba. Az a rettentő energiatömeg, melyet elfogyasztott az éjszaka, megmarad és másutt dolgozódik föl. Megszűnik a láz, a máglyatűz, a hirtelen égés, a mely pusztítva futott keresztül az embereken. Az utolsó esztendőök éjszakai életét vizsgálva, meg lehet állapítani, hogy több volt benne a tulhajtás, mintsem szabad lett volna. Az élet kergetése, a lihegés minden után, a mi élvezet, elpusztította ennek a városnak polgári értékeit, tönkre tette a régi erényeket, melyek naggyá tették. Más várost a nappal jellemez, Budapest nap-

palaiban azonban benne volt az éjszaka diszharmóniája, szociális vonatkozásaiban, társas életében az éjszaka erkölcsé erjedt. És ezért volt olyan tarka a rendőri krónika, ezért olyan furcsa a közélet. Az éjszaka lendített neki karriéreket, az éjszaka ropantott derékon embereket. A fényes, sugaras, izzószemű, de perspektíva nélkül való éjszaka látóviszonyai szabták meg a gondolkozást. Fantasztikusan merész ugrásoktól dobogott a föld s mi természetesnek tartottuk az ugrásokat. A kinek sikerült, nem érezte az erkölestelenség ballasztját, a ki elvágódott, martír lett. A martírium koszoruját olcsón adtuk és nem ismertük a megvetést. A pénz, a gyorsan forgó, gyorsan iramló, pénz kiszorított minden más értéket és az éjszakák a pénz álmódásával bélelődtek ki. Művészi életünket az éjszaka elemei tették rikitővé, a pesti éjszakák mániorgóze fojtogatja a képzeletet. Bűnös szerelem fűzött hozzá mindenkit, a legtisztábbat és legártatlanabbat is. A tirsalgónyelvbe belopta magát az éjszaka szókinése, a regények, melyek nappal születtek, teli tarkázódtak a mulatók lelki emócióival. És hittük, hogy ez a szép, ez az igaz, ez a magasabbrendű világ, mely föléje emel az átlágélet szürke szintjének és meglöli élvezettel napjainkat. A lírában sokhangu orkesztrum sirta a mómor poézisét, a drámában a házasságtörés dicsérete beszélt. Az éjszaka hozta ezt az izlést; az éjszaka sugártörése bontotta szincemekre a pesti élet kisugárzását, így azán a pesti éjszaka láthatat-

lanul utat talált mindenhová, a hol emberek éltek. A kisvárosok kisasszonyai az irodalmon keresztül ölelkeztek a pesti éjszakával, a kisvárosi emberek szánakozva néztek végig saját magukon, hiszert a lelki élet megmérésének mértékegysége a pesti éjszaka volt.

Lidércnyomásként feszült mindenekre, s hogy hatalmát kettéropantotta a háboru, egyelőre ideges kapkodással áll szemben vele Budapest. Lázgyötri fájtait és álmatlanul hever, ha eljön az éjszaka. A polgári élet időbeosztása nem tudott polgári gondolkozást hozni és zavaros hullámlás verődik keresztül az embereken.

Ugy tetszik, mintha megszépült, megjózanodott volna a világváros. A szunnyadó értékek kihámozódnak a rétegek alól. Az izlésben Biedermayer-elemek kezdenek virágozni, a tulhajtott régi tónusok megszéledülnek, nemesebb vonalba hajlanak a butorok. Az izlés valahogyan összefügg a gondolkozással s a szunnyadó polgárerények máris sarjadanak. Az emberek most már igazán elfordulnak az éjszakától. Hogy egy este bezártak minden mozt, mulatót, színházat, klubot, elesett az éjszaka maradék erősség-rendszere. Eljött hozzánk a kisváros, eljött szeliden, mosolyogva és éjfél előtt al-

vásra hajtjuk fejünk. Az alvásba belemuzsikál a csönd, mint valami eolhárfa és tiszta álmok suhannak keresztül az alvó, fáradt, agyonéjszakázott Budapestesten.